

Rekenkamercommissie

Rekenkamerbrief (2019-66415)

Reactie van de rekenkamercommissie op vragen van raadsleden over de Kadernota Schuldhulpverlening 2019 – 2022 “Schulden heb je niet alleen”

Geachte raadsleden,

In de raadsvergadering van 23 september 2019 spreekt u oordeelsvormend en besluitvormend over de Kadernota schuldhulpverlening 2019-2022. Ter voorbereiding hierop hebben enkele fracties gebruik gemaakt van ons aanbod om eventuele technische vragen over deze kadernota te beantwoorden. Hieronder treft u onze reactie aan. Wij hebben er voor gekozen om de reactie te ordenen aan de hand van de aanbevelingen uit de rekenkamerbrief van 22 augustus 2018 (hieronder cursief weergegeven). Vanuit deze aanbevelingen maken wij aan het einde van deze brief expliciet de verbinding met de vragen vanuit de fracties.

a. Zorg dat de kadernota duidelijk aan de wettelijke vereisten voldoet.

De kadernota voldoet aan alle wettelijke eisen, met uitzondering van de eis dat niet is aangegeven welke resultaten de gemeente wil behalen. Er is sprake van ambities, terwijl een resultaat een concrete situatie beschrijft. Dat kan in absolute of relatieve getallen of percentages.

In de kadernota is een paragraaf over kinderen opgenomen (4.2). Deze paragraaf verwijst echter naar overige gemeentelijke voorzieningen, niet naar de uitvoering van de schuldhulpverlening.

De kadernota is formeel gezien te laat om aan de wettelijke verplichting van herziening eens in de 4 jaar te voldoen. Dit was gelet op de tussen raad en college gemaakte afspraken over de planning overigens te voorzien.

b. Zorg dat in het beleid duidelijk is wat de gemeente doet ten aanzien van integrale schuldhulpverlening (in brede zin) enerzijds en schuldregeling (gericht op het afbetalen van schulden, in engere zin) anderzijds.

In deze nota worden preventie en nazorg wel behandeld, maar de schuldhulpverlening zelf is verengd tot de schuldregeling. Dat zijn werkzaamheden die nu door de Stadsbank worden uitgevoerd (zie het schema op pagina 20 van de kadernota). Dit is hulpverlening waarbij de gemeente optreedt als bemiddelaar tussen schuldenaar en schuldeisers en een minnelijk traject tot stand komt. Dit is de minimale uitleg van de wettelijke taak. Omdat dit slechts een heel klein deel betreft van de mensen met financiële problemen is de vraag wat de gemeente voor de rest van de groep doet. Preventie en nazorg zijn ook een wettelijke taak. Het vóórkomen dat mensen

in de schuldregeling terecht komen kan effectief en efficiënt beleid zijn. Schuldregeling gaat immers gepaard met hoge kosten voor de gemeente, maar ook voor de cliënten en schuldeisers. Door het aanstellen van een medewerker voortraject schuldhulpverlening zijn hier nu wel mogelijkheden voor. Deze zou niet alleen in het voortraject naar de schuldregeling door de externe partij, maar ook anderszins een rol kunnen spelen. Aandacht voor het verschil tussen integrale schuldhulpverlening (brede zin) en schuldregeling (enge zin) is dus nog steeds een belangrijk punt van aandacht voor de gemeenteraad.

- c. *Zorg dat de hulpvragen, de verzoekers en de aantallen afvallers in het stroomschema (uit de rekenkamerbrief) voortdurend worden gemonitord. Zorg dat het moment van de beschikking als een belangrijk gegeven in die monitoring is opgenomen.*

De rekenkamercommissie kan de aantallen die genoemd worden op pagina 9.2 over de monitoring niet relateren aan het stroomschema van de rekenkamercommissie, noch aan het stroomschema in de kadernota bijlage 3. Dit maakt dat de monitoring niet goed mogelijk is, of onvoldoende informatie oplevert voor beleidsevaluatie en eventuele bijstelling van beleid. De beschikking is een belangrijk instrument in de kaderstelling en monitoring. Een beschikking kan positief of negatief zijn over de toegang tot de schuldregeling maar zou ook uit andere opties kunnen bestaan, bijvoorbeeld:

- toegang tot ondersteuning alleen (van vrijwilligers, Maatschappelijk Netwerk Voorst, maatschappelijk werk, preventie-hulp, etc.);
- toegang tot specifieke financieel administratieve ondersteuning; bijvoorbeeld het komen tot een afbetalingsregeling met een of meerdere partijen (zonder schuldregeling);
- ondersteuning gericht op het uiteindelijk doorverwijzen naar de externe partij (stabilisatiefase of daaraan voorafgaand); of
- toegang tot de hulpverlening van de externe partij (schuldregeling).

In de kadernota wordt alleen van de toegang tot schuldregeling uitgegaan. Omdat een externe partij de beschikkingen afgeeft, brengt dit het risico met zich mee dat de gemeente:

- pas op een laat moment inzicht krijgt in de toelatingen tot de schuldregeling;
- (te) weinig en/of (te) laat inzicht krijgt in de aantallen positieve en negatieve beschikkingen en de onderbouwing van deze laatste categorie;
- (te) weinig inzicht heeft in de mate waarin bezwaar wordt gemaakt tegen een beschikking en de inhoud van zo'n bezwaar;
- (te) weinig inzicht heeft in de hulpbehoefte naar andere vormen van schuldhulpverlening.

- d. *Zorg dat in de uitvoeringsnota en/of de beleidsregels vastgelegd is welke afspraken er met de Stadsbank gemaakt zijn over weigeringsgronden, monitoring van de inwoners van Voorst en welke dienstverlening voor welke groepen mensen wordt verleend. Daarnaast moet er inzicht zijn in de afspraken met de Stadsbank over de psychosociale hulpverlening aan mensen die door de Stadsbank begeleid worden.*

De weigeringsgronden zijn beschreven in paragrafen 5.1, 5.2 en 5.3. Dit is maatwerk en het is lastig om maatwerk van te voren exact in een contract vast te leggen. Hierover zullen daarom proces-afspraken gemaakt moeten worden.

In het verleden kon de Stadsbank niet of moeilijk cijfers opleveren over de inwoners van de gemeente Voorst. Daarover zullen dus met de nieuwe externe partij expliciete afspraken moeten worden gemaakt. Dat die externe partij nu nog niet bekend is, is overigens zowel voor de huidige groep cliënten bij de Stadsbank als voor potentiële nieuwe cliënten een risico.

Psychosociale hulpverlening gedurende de schuldenregeling komt niet voor in het schema 'Het gewenste proces' van bijlage 3. Deze vorm van hulpverlening niet expliciet benoemen in het overzicht, heeft als risico dat hiervoor straks ook geen aandacht zal zijn in de afspraken met de nieuwe externe partij.

- e. *Zorg op vergelijkbare wijze dat in de uitvoeringsnota is vastgelegd welke afspraken de gemeente met Stimenz maakt over de invulling van de nazorg.*

Uit de kadernota spreekt de ambitie om meer aan nazorg te doen. Onbenoemd blijft echter met wie over welke groepen mensen specifieke afspraken worden gemaakt. De kaders (wélke hulpverlening voor wélke groepen) zouden in de kadernota kunnen worden opgenomen. De uitvoering (in de vorm van beleidsregels) kan dan uitgewerkt worden in een uitvoeringsnota.

- f. *Zorg dat er beleid is geformuleerd voor wat er is geregeld voor de groep mensen die wel specialistische hulp nodig heeft bij een schuldenregeling maar niet aan de eisen van de Stadsbank kan of wil voldoen. Bijvoorbeeld in die gevallen waar er met een beperkt aantal schuldeisers een betalingsregeling getroffen moet worden, nog voordat er problematische schulden zijn of in die gevallen waarin mensen hun eigen bankrekening willen aanhouden. Dit is ook een belangrijke manier om erger te voorkomen.*

Dit onderwerp wordt in de kadernota niet behandeld. Zie ook onder c. De medewerker voortraject schuldhulpverlening zou hierin een rol kunnen vervullen.

- g. *Zorg dat in de uitvoeringsnota is vastgelegd wat de nazorg voor de verschillende trajecten inhoudt.*

Zie onder e.

Wat betreft het stellen van kaders door de raad deed de rekenkamercommissie de volgende aanbevelingen:

- h. *Stel vast op welke van de hierboven genoemde onderwerpen (zowel wat betreft de wettelijke eisen, de bevindingen en de aanbevelingen) de raad kaderstellend wil zijn en stel die kaders.*

De kadernota is hét moment bij uitstek om kaders te stellen. Belangrijkste aanbeveling van de rekenkamercommissie aan de raad is om zich de vraag te stellen of met deze kaders alle groepen bereikt worden die men wil bereiken in het kader van de (brede) schuldhulpverlening of dat de raad dit wil beperken tot de schuldenregeling. Zie ook onder c.

- i. *Controleer dat de kadernota en de nog te verschijnen uitvoeringsnota aansluiten wat betreft de gestelde kaders.*

Dit is voor dit moment niet aan de orde, omdat het om de kadernota gaat. Een uitvoeringsnota (met beleidsregels) is te zijner tijd een belangrijk hulpmiddel bij het maken van afspraken met een externe partij. Daarnaast geeft een uitvoeringsnota helderheid voor die groepen mensen die niet door een externe partij maar door de gemeente worden geholpen.

- j. *Stel vast welke bevindingen uit het project Voorst onder de loep over preventie van schulden meegenomen moeten worden in de kadernota en uitgewerkt in de uitvoeringsnota.*

Het project Voorst onder de Loep heeft een analyseschema opgesteld: deelschema 3 armoede en schulden. De raad zou kunnen vaststellen welke oorzaken aangepakt kunnen worden door middel van gemeentelijk beleid. De raad kan zich uitspreken over welke groepen mensen men met gemeentelijk beleid wil bereiken. Dit raakt opnieuw aan de basale keuze voor een (bredere) schuldhulpverlening, dan wel beperking tot de schuldregeling.

- k. *Zorg dat het beleid en de uitvoering op bovenstaande aanbevelingen controleerbaar zijn en zie daarop zelf toe.*

Het vaststellen van een uitvoeringsnota met beleidsregels en het vaststellen van een monitoringsverslag kunnen hiertoe behulpzaam zijn. Dit is voor nu nog niet aan de orde. De raad kan in de kadernota wel kaders stellen voor de gewenste monitoring. Zie ook c.

Hieronder staan wij nog kort stil bij de vragen vanuit de fracties.

Vragen van Lijst Arend

1. *Zijn de aanbevelingen van de rekenkamercommissie verwerkt in deze kadernota? En zo niet, welke niet of onvoldoende?*

Zie de puntsgewijze reactie van de rekenkamercommissie in het voorgaande.

2. *Voldoet deze kadernota aan de wet?*

Zie onder a.

Vragen van Gemeente Belangen

3. *In hoeverre is de rekenkamercommissie tevreden met de huidige kadernota schuldhulpverlening? Komt deze tegemoet aan de aanbevelingen die de rekenkamercommissie in augustus 2018 deed? Zijn deze aanbevelingen voldoende meegenomen in het stuk en zijn er dan nog aanbevelingen die niet zijn opgepakt in de kadernota?*

Zie de puntsgewijze reactie van de rekenkamercommissie in het voorgaande.

4. *Vindt de rekenkamercommissie het een logische gang van zaken om in een later stadium nog een uitvoeringsnota te maken?*

De rekenkamercommissie denkt dat het zinvol is om een uitvoeringsnota met beleidsregels op te stellen. Dat geeft inwoners meer zekerheid over wat ze kunnen verwachten, met name het al dan niet toekennen van een beschikking vergt meer toelichting naar inwoners.

Het is echter ook een beleidskeuze. Indien de gemeente meer zelf uitvoert (voor groepen die niet doorverwezen worden naar externe partijen), zal er meer behoefte zijn om één en ander vast te leggen in een uitvoeringsnota of beleidsregels. Indien de gemeente de meeste taken uitbesteedt (zoals nu het geval is, en blijktens de kadernota ook in de toekomst de wens) zal de nadruk echter meer liggen op de inhoud van het contract met de externe partijen.

- 5. Een van de redenen om de kadernota slechts voor een jaar vast te stellen kwam mede voort uit de verwachtingen rondom de preventienota Voorst onder de Loep, deze zou concrete acties opleveren op basis waarvan preventie meer tastbaar zou worden. Hoe kijkt de rekenkamercommissie hier tegenaan?*

Zie hierboven onder j.

Wij hopen dat u uw voordeel met deze Rekenkamerbrief kunt doen.

Met vriendelijke groet,

Carlo van Dijk,
Voorzitter rekenkamercommissie Voorst